

MUZEJ SAVREMENE
UMETNOSTI VOJVODINE

21000 Novi Sad, Dunavska 37
T/F: +381-21-6613526
office@msuv.org; www.msuv.org

Nebojša Milenković, Iz teksta za katalog izložbe

Art is a process-oriented tool. With the help of this tool,
you can better understand life's complexity. Yoko Ono

I am an artist, not an activist. I am creating works simply
to entice a dialogue... I am only asking questions. Shirin Neshat

I pored brojnih tehnoloških otkrića i pronalazaka smišljenih da mu olakšaju svakodnevno funkcionisanje - čovek današnjice deluje nesigurnije no ikad u svojoj novijoj povesti. Ispražnjena značenja i velike ideje (koje su u međuvremenu potrošile svoje pokretačke potencijale) njegov život svele su na svakodnevni napor prevazilaženja ogromnog zjapa koji stoji između potreba i mogućnosti - odnosno ispražnjenosti unutrašnjih i neselektivne prenatrpanosti spoljašnjih svetova i sadržaja. Kriza vremena u kom živimo prevashodno je kriza ideja i ona svakako nije zaobišla ni umetnost. Šta, dakle, u takvoj konstelaciji ostaje kao moguća (poželjna) strategija umetniku/umetnosti našeg vremena? Da li je to davanje odgovora na ionako konfuzna i do kraja ne uvek sasvim lako/jasno dokučiva i čitljiva pitanja - ili, moguće, pokušaj da se pomenuta potraga artikuliše nastojanjem da se praznina o kojoj je reč: omeđi, artikuliše, dokuči, ograniči, savlada, prevaziđe, relativizuje, ignoriše, ironiše...Slikar Tadija Janičić odlučio se, promišljeno, za ovaj drugi pristup.

Dominantan, možda i jedini pomena vredan umetnički "izam" našeg vremena je individualizam. U tom kontekstu na početku valja primetiti da se, stilski i jezički prepoznatljivo, slikarstvo sa potpisom Tadija u ovoj sredini već izborilo za sopstveno (zaslužno) mesto i status. Tadija Janičić predani je posmatrač-svedok-učesnik. Pored toga što su inteligentne, katkad jetko humorne i groteskno angažovane - njegove slike i skulpture su studije naravi ali i svakodnevnne, intimne, multipoetičke i autobiografske dnevničke zabeleške. Uostalom, kompleksnost i istovremena banalnost sveta u kom živimo i ne može se doživeti ni posredovati drugačije do upravo ličnim iskustvom. Budući od onih slikara koji se permanentno i dosledno bave životom savremenog čoveka - Tadija Janičić prikazuje one aspekte tog života koji na videlo iznose njegove psihološke, emotivne i socijalne nesrazmere, nedoslednosti, nespokojsstva, nesigurnosti, teskobe, raspolućenosti, osujećenosti i ostale uskraćenosti i konfuzije... Preispitujući relativnost i privremenost moralnih, etičkih pa i umetničkih normi sveta koji ga okružuje, Tadija je za ključnu strategiju svog slikarstva izabrao (auto)ironijsko poigravanje sa motivima i mitovima današnjice. Navedeno u jednakoj meri važi i za njegove skulpture, koje se na izložbi u MSUV izlažu premijerno, pošto i one suštinski funkcionišu kao trodimenzionalne slike. Tadijina umetnost tematizuje prazninu - kako emotivnu, tako, podjednako, i intelektualnu i idejnu - koja savremenog čoveka čini egzistencijalno nezadovoljnim onim što vidi i hronično nesigurnim u ono što čuje.

Umesto postavljanja pitanja ili davanja odgovora, Janičić radije identifikuje uzroke/stanja i raspoloženja njegovih aktera. Ta borhesovska mreža minimalnih iznenađenja posebno je naglašena u samim nazivima radova, duhovitim i promišljenim, koji dodatno izoštravaju apsurdne kojima je umetnik zabavljen. Ironija, groteska i paradoks Janičićeva su omiljena izražajna sredstva - ipak, on se njima ne koristi u svrhu prenošenja bilo kakve po(r)uke ili poruge. Odnos ovog slikara prema svetu mogao bi se tumačiti i kao voajerski, gde viđeno istovremeno uvek jeste i odraz onoga koji gleda - njegovih intelektualnih, emotivnih i filozofskih stavova, dilema i zamišljaja. S tim što, u Tadijinom slučaju, akteri ovog slikarstva nisu društveni subjekti nego objekti koji pasivno prihvatanje često doživljavaju kao jedini mogući (preostali) vid socijalnog učestvovanja i postojanja. Tadijina umetnost jeste posredovana slika tog i takvog odnosa (odnošenja) gde je, zapravo, svaka slika (odnosno odnos) lažna - pošto prava i realna slika ni ne postoji. Zatečene u različitim, uglavnom paradoksalnim i banalnim situacijama, protagoniste ovog slikarstva karakteriše prilično smireno, pasivno, skoro ravnodušno prihvatanje svega što ih snalazi - kao da sami unapred sumnjaju u svrhovitost bilo kakvog otpora i(li) angažmana. Životni izbor (svejedno da li je on voljan ili društveno nametnut) junaka ovog slikarstva je pasivno prihvatanje, otuda na tematskoj i filozofskoj ravni prirodu i narav Tadijine umetnosti možemo tumačiti i kroz teorije/strategije neučestvovanja. Međutim, da li su akteri ove umetnosti zaista jedino oni koji su ovde predstavljeni/naslikani? Sve ovo dodatno je akcentovano i autobiografskim elementima koji, pored umetnikovog nastojanja da pronađe/identifikuje/definiše vlastito mesto i ulogu u (art) sistemu, svedoče i o Tadijinom dubokom saživljavanju i empatijskoj bliskosti sa životnim sudbinama i nedaćama njegovih (anti)junaka i (anti)junakinja. Nije tu reč ni o kakvom senzacionalizmu, već, kako sam već primetio, o voajerskom zavirivanju u nazovi intimu drugih (drugačijih?). Ipak, ogledalski odraz stvarnosti ovde se ne zadovoljava pukom pojavnošću već pretenduje na zahtevnije i ambicioznije sociološke (socijalne) analize.

Baveći se stanjima svesti svojih junaka, njihov duh (duhovnost ili, češće, nedostatak iste tj. banalnost), Tadija Janičić psihološki transponuje, prelama i odražava kroz prikaze tela - odnosno njihovih izopačenja, deformacija ili spoljašnjih i unutrašnjih povreda i ožiljaka - pri čemu su onaj koji povređuje i sam povređeni u nekoj većito nedefinisanoj, pervertirano opsesivnoj i obostrano frustrirajućoj vezi (Rizičan posao, 2006). Izvitoperenost tela, odnosno apsurdnost situacija u kojima su ona zatečena, dovodi do zaključka kojim protagonisti Tadijinih slika postaju svesni da su njihova tela zapravo tek medijumi ispoljavanja trauma, kontradiktornosti, usamljenosti i samoće sveta u kom žive (Gledali smo u nebo i dozivali kanadere, 2010). Otuda njihova pasivnost i emotivna tupost odražavaju pomirenost sa sudbinom na koju teško da mogu da utiču. Reč je o telima koja, pored vlastitih, svakodnevnih radnji, istovremeno, možda više no o bilo čemu drugom, svedoče o emotivnoj/egzistencijalnoj nesigurnosti i konfuziji, ali i ukusu i vrednostima (etičkim, estetičkim, političkim) vremena u kom žive - npr. slike Ribe su sinoć bile u gradu (2012) ili Devojka sa sela podleže gradskim iskušenjima (2006).

Tadijin osećaj za detalj, posebno izražen na velikim formatima, mogao bi da bude tumačen (i) kao umetnikov odgovor na fragmentarnost sveta kojim se kao umetnik opsesivno bavi. Istovremeno, minucioznost i fokusiranost prisutna na monumentalnim platnima kompletno islikanim cvetovima ili pticama (npr. ciklus Čiju, čiju) ironijsko je poigravanje i sa mitom o umetnosti kao izgubljenom raj - oličenom u onoj, nekad popularnoj, a danas patetičnoj i prevaziđenoj, definiciji slikarstva kao matisovske fotelje za odmaranje. Smisao slikarstva ali i umetnosti našeg vremena svakako nije u davanju odgovora - ali jeste u artikulisanoj upitanosti, dilema, opsesija, nesigurnosti, ne/doslednosti i frustracija savremenog čoveka. U davanju makar obrisa i simptoma jednog sveta čija je stabilnost nepostojana a vrednosti konfuzne i potrošne. U takvom svetu i crvenkapica je krvoločnija nego vuk (Crvenkapa i vuk, 2010), a mali, siroti prasići uopšte nisu toliko naivni i bezazleni kao što bi se možda dalo pretpostaviti. Nežna

brutalnost Tadijine umetnosti, njena vizuelna dopadljivost, prividna dekorativnost, na momente čak s prizvukom idiličnosti, dodatno izoštrava emocionalnu složenost i slojevitost predstavljenih prizora. Slike iz ciklusa Love story svedoče o mestu, ulozi i statusu intimnosti danas, u svetu u kom su emotivne kontradiktornosti isprepletene i međusobno uslovljene u meri većoj no što uopšte možemo da pretpostavimo, gde i sama intimnost nikako nije sinonim za bliskost. Serija slika naslovljena Optimizam u službi života ironijski se poigrava s čovekom izgubljenim u svetu ekranske slike (civilizacije) koja njegovu samoću (samo/izolaciju) dodatno uvećava, a potpuno razumevanje i empatičnost čini gotovo nedostižnim kategorijama. Ciklusi o fudbalu, direktorima i švalerima tematizuju večitu privremenost koja se možda najbolje odražava kroz konzumerističko uživanje u ženskom telu (telu žene), medijski proizvedenom u (puki) fetiš - istovremeno potpuno ogoljujući ispraznost i banalnost samih društvenih odnosa (Upoznavanje, 2013).

Pored posrnulih devojaka, huligana i navijača, kroz ovo slikarstvo promiču i reprezentivni nove klase, tačnije samoprozvani predstavnici društvene elite: članovi (vladajućih) stranaka, razmetljivi direktori, kontroverzni biznismeni i ostali ugledni građani (npr. Duško i Darko, 2010) koji pored toga što demonstriraju dominantne društvene kriterijume, govore i o potpunom moralnom, vrednosnom i emotivnom krah društva u kom živimo. Specifično izoštrani smisao za humor, (auto)ironiju, grotesku i paradoks, Tadiju Janičića čine bliskim onim filozofskim i emotivnim stanjima koja su, recimo, veselog cinika hrvatske i evropske umetnosti Ivana Kožarića dovela do poznate rečenice/stejtmenta: Presretan sam što sam sretan. Sreća kao fabrikovani fetiš, bilo odglumljena i(li) medijski kreirana, roba je kojom se danas nevešto prikrivaju i maskiraju različite psihološke i socijalne traume i ožiljci. Tela na Tadijinim slikama su unisona, depersonalizovana, neposredno oblikovana banalnošću kao dominantnom ideologijom današnjice. Konkretnije, njima je prikazana simptomatska ispražnjenost od značenja, sadržaja i večito izmičućeg smisla. Zaglavljani u nepreglednom zjapu između latentne želje i hroničnih ne/mogućnosti njenog ispunjenja, obični likovi sa Tadijinim slika, vrlo slični nama, uhvaćeni su u klopku sveta u kome svi nešto govore ali u kome su reči odavno izgubile težinu i značenje. U takvom svetu umetnost egzistira kao jezička igra, ali, istovremeno, i igra različitim jezicima. Narativnost ove umetnosti ne "eksponira" se kao potreba za komunikacijom već, radije, ukazuje na nedostatak/izostanak/izlišnost iste.

Umetnost tako postaje prostor pre/ispitivanja identiteta, a nesigurnost i nestabilnost, ma kako paradoksalno zvučalo, u tim ispitivanjima jedina su pouzdana utočišta. Na momente, u ovom slikarstvu postoji i nešto atavističko, primordijalno, neke urokljive, sveprisutne oči koje nas odnekud stalno gledaju, upozoravaju, opominju, zavode ili hipnotišu. Isprazna punoća društva današnjice, gde višak informacija nije srazmeran umnožavanju značenja (znanja), slikarstvo Tadije Janičića - u kom su prirodno isprepleteni urbano i ruralno, uzvišeno i banalno - čini jednom od onih svežih, pri tom doslednih i kontinuiranih, pojava/glasova kojima teško dostižan ideal umetnosti koja iznov uspeva da nas iznenadi nečim poznatim nije nimalo nedostižan niti stran. Naprotiv!